

Prof. dr hab. Agata Jarecka
Sztuki muzyczne, dyscyplina instrumentalistyka
Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów
Adres do korespondencji

Bydgoszcz, dnia 24 września 2016 r.

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu, Wydział Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa, pismo z dnia 15 lipca 2016 r., zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 r. tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 wraz ze zmianami Dz. U. z dnia 27.07.2005 r. Nr 164, poz. 1365, art.14 ust.2 pkt.2).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 17 grudnia 2013r. w sprawie :

- wszczęcia na wniosek Pani mgr Agnieszki Brojek z dnia 6 grudnia 2013 r. przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka,
- wyznaczenia promotora w osobie dr hab. Macieja Mazurka.

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 r. tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 wraz ze zmianami Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art.6 ust.1, 3) Rada Wydziału posiada uprawnienia do przeprowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do dokumentacji z posiedzenia rady w dniu 17 grudnia 2013r. dołączono:

- uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego,
- uchwałę o wyznaczeniu recenzentem pracy doktorskiej kandydatki mojej osoby i prof. dr hab. Urszuli Marciniak-Mazur,
- protokół z przebiegu posiedzenia Rady Wydziału Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa,
- listę obecności członków Rady Wydziału,
- listę członków Rady Wydziału zaliczanych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka do minimum kadrowego.

Liczba uprawnionych członków Rady wynosiła w momencie wszczynania przewodu 20 osób. Na posiedzeniu było obecnych 12 uprawnionych członków Rady. Oddano 12 głosów ważnych: 12 za wszczęciem przewodu doktorskiego i wyznaczeniem promotora, głosów wstrzymujących się oraz przeciwnych nie było. W głosowaniu nad wyznaczeniem mojej osoby recenzentem, oddano 12 głosów ważnych: 12 głosów za, głosów wstrzymujących się oraz przeciwnych nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 r. art.14 ust.2 pkt.1, Rada Wydziału Instrumentalnego podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pani mgr Agnieszki Brojek.

Ponadto dostarczono mi:

-wniosek Doktorantki skierowany do Dziekana Wydziału Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa prof. Andrzeja Łapy z dnia 19 maja 2016 r. z prośbą o wyrażenie zgody na modyfikację listy utworów stanowiących dzieła artystyczne w ramach pracy doktorskiej,

-uchwałę Rady Wydziału Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa z dnia 23 maja 2016 r. zatwierdzającą wnioskowaną zmianę programu dzieła artystycznego w ramach pracy doktorskiej Pani Agnieszki Brojek.

Liczba uprawnionych członków Rady wynosiła w momencie podejmowania tej uchwały 25 osób. Oddano 16 głosów ważnych, głosów wstrzymujących się oraz przeciwnych nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Podstawowe dane o kandydatce

Pani mgr Agnieszka Brojek [REDACTED] [REDACTED] ukończyła z oceną bardzo dobrą z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu w dniu 18 czerwca 1996 r. w klasie wiolonczeli prof. Stanisława Pokorskiego na Wydziale Instrumentalnym. Kandydatka była stypendystką Ministra Kultury i Sztuki w latach 1993-1995.

Doktorantka podnosiła swoje kwalifikacje zawodowe podczas kursów mistrzowskich w klasie wybitnych wiolonczelistów: Zary Nelsowej, Elisabeth Simkin, Paolo Mosca, Mauro Valli, Romana Jabłońskiego i Tomasza Strahla.

Kandydatka podjęła pracę po studiach w 1996 r. jako muzyk tutti w orkiestrze Filharmonii Poznańskiej, którą kontynuowała przez kolejne 10 sezonów artystycznych. W latach 1999-2009 była także członkiem orkiestry festiwalu wagnerowskiego Tiroler Festspiele Erl. Od 1996 r. do dnia dzisiejszego pracuje w Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, początkowo w ramach umowy o dzieło, potem na stanowisku wykładowcy, a obecnie jako starszy wykładowca. Pracowała także jako nauczyciel w poznańskich szkołach muzycznych II stopnia: Poznańskiej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II st. im. M. Karłowicza oraz w Zespole Szkół Muzycznych.

Choć dorobek artystyczny Kandydatki nie podlega ocenie, należy zauważyć, że Pani mgr Agnieszka Brojek jest wiolonczelistką aktywną zawodowo. Jak sama pisze, największą satysfakcję sprawia Jej praca w orkiestrze. Oprócz pracy w orkiestrze Filharmonii Poznańskiej i orkiestry Tiroler Festspiele Erl, gdzie miała możliwość wykonania oper R. Wagnera, symfonii A. Brucknera i Gustava Mahlera pod dyktando światowej sławy dyrygenta Gustava Kuhne, współpracowała także z orkiestrami włoskimi: Orchestra Bartolomeo Bruni w Cuneo, Orchestra della Provincia di Catanzaro La Grecia, Orchestra Internazionale d'Italia w ramach festiwalu muzycznego Festival della Valle d'Itria. Pani mgr Agnieszka Brojek bardzo chętnie wykonuje także muzykę kameralną, koncertuje razem z zespołami, głównie wiolonczelowymi (od duetu do oktetu).

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pani mgr Agnieszki Brojek pt. „*The Family tree. Nowatorstwo i inspiracje w twórczości wiolonczelowej Giovanniego Sollimy w kontekście dokonań wybranych kompozytorów włoskich Baroku i Klasycyzmu*” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym i jego opisu, co tworzy integralną całość. W ramach dzieła artystycznego zostało przedstawionych na płycie CD 7 utworów. Są to kompozycje G. Sollimy: 2 utwory przeznaczone na wiolonczelę solo "*Alone*" oraz "*Lamentatio*" oraz 2 utwory na większe składy z udziałem wiolonczel: "*Terra aria*" na 6 wiolonczel oraz "*Violoncelles,vibrez!*" na 8 wiolonczel. Ponadto na płycie CD znalazły się

kompozycje mistrzów dawnych epok: *Kanon* D. Gabrielli'ego, trzecia część *Koncertu a-moll RV 419* A. Vivaldiego opracowana przez Radosława Madeja na 4 wiolonczele i pozytyw oraz utwór przeznaczony na większy skład instrumentalny - "*Fandango*" z *Kwintetu gitarowego* G.488 L. Boccheriniego.

Dobór repertuaru w kontekście podjętego przez Kandydatkę tematu, nagrany na płycie CD jest w pełni przemyślany i uzasadniony. Utwory można podzielić na 2 grupy: pozycje instrumentalne, które stanowiły inspirację dla G. Sollimy oraz jego własne oryginalne kompozycje wiolonczelowe. Do pierwszej grupy należą utwory dawnych kompozytorów włoskich: D. Gabriellego, A. Vivaldiego oraz L. Boccheriniego. Na szczególną uwagę moim zdaniem zasługuje tu *Kanon* D. Gabrielli'ego, gdzie partię zarówno pierwszej, jak i drugiej wiolonczeli realizuje Doktorantka. Wykonanie jest dowodem dobrego smaku i wyczucia stylu muzyki dawnej epoki, cechuje się odpowiednio dobraną, wyrazistą artykulacją i dużą muzykalnością. Dwa pozostałe utwory to: III część *Koncertu a-moll RV 419* A. Vivaldiego, która posłużyła G. Sollimie do skomponowania ostatniej części utworu pt. "*When We Were Trees*" ("*The Family Tree*") oraz "*Fandango*" - finał *Kwintetu gitarowego* G.488 L. Boccheriniego, nawiązujący do hiszpańskiego folkloru. Kompozycje te mają charakter typowo wirtuozowski. Uwidacznia się tutaj duży temperament Kandydatki i towarzyszących jej artystów. Nagranie cechuje świeżość i żywość wykonania. Przy czym należy zaznaczyć, że III część koncertu A. Vivaldiego stała się punktem wyjścia do omówienia twórczości kompozytora w kontekście jego inspiracji muzyką dawną.

Punkt ciężkości na płycie stanowią jednak cztery utwory wiolonczelowe G. Sollimy. Kompozycje "*Alone*" i "*Lamentatio*" są kompozycjami na wiolonczelę solo. Choć różne w swoim wyrazie, wymagają mistrzostwa opanowania warsztatu instrumentalnego, zwłaszcza że twórca zastosował tu nowe, nietypowe środki techniki wiolonczelowej, chociażby takie jak: inne zastosowanie kciuka lewej ręki, czy skomplikowane pizzicata wykonywane zarówno prawą i lewą ręką. Nowe środki techniki wiolonczelowej stawiają wysokie wymagania wykonawcy. Trochę zaskakujące są dla mnie liczne zatrzymania (oddechy) stosowane przez Wykonawczynię w motorycznych częściach (*Allegro*) w utworze "*Alone*", najczęściej przed zmianą metrum, które nie zostały zapisane w tekście nutowym. Natomiast w drugim solowym utworze "*Lamentatio*" z pewnością dużym utrudnieniem jest wprowadzenie głosu wokalnego realizowanego przez wiolonczelistę. Artystka wywiązuje się jednak z tego zadania znakomicie. W nagranych utworach solowych G. Sollimy Doktorantka imponuje swoją techniką instrumentalną na wysokim poziomie, wirtuozostwem i swobodą wykonawczą, pokonując granice tradycyjnej techniki wiolonczelowej.

Pozostałe dwa utwory to kompozycje kameralne na zespół wiolonczel "*Terra aria*" oraz "*Violoncelles, vibrez!*". Utwór pt. "*Terra aria*" został nagrany w wersji na 6 wiolonczel i jest miniaturą o śpiewnym charakterze z motorycznym akompaniamentem, natomiast "*Violoncelles, vibrez!*" wykonywany jest przez 8 wiolonczel. Godnym podkreślenia w obu utworach jest bardzo dobre zgranie kameralne, prawidłowa intonacja i piękne brzmienie, zwłaszcza 1-wszej i 2-giej wiolonczeli. Mały niedosyt budzi u mnie zbyt stonowane brzmienie najniższego głosu w kompozycji "*Violoncelles, vibrez!*" i występujące tu drobne asynchrony w początkowych taktach motorycznej części *Più mosso* (*Allegro*). Podsumowując - dzieło artystyczne przedstawione na płycie CD przez Panią mgr Agnieszkę Brojek jest bardzo interesujące, zróżnicowane stylistycznie i stoi na wysokim poziomie wykonawczym.

Część opisowa pracy składa się z wstępu, 3 rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii. Ponadto Autorka dołączyła streszczenie w języku polskim i angielskim oraz aneks, który zawiera spis utworów na wiolonczelę oraz dyskografię Giovanniego Sollimy.

Podjęcie tematu związanego z osobą Giovanniego Sollimy związane jest z fascynacją Doktorantki współczesnym włoskim kompozytorem i wiolonczelistą. Jak pisze Pani mgr Agnieszka Brojek, muzyka jego jest (...) " elektryczna, łącząca muzykę dawną, poważną z rozrywkową, zawierająca elementy etniczne krajów basenu Morza Śródziemnego oraz rytmy arabskie".

W I rozdziale Kandydatka opisuje historię wiolonczeli w szerokim kontekście kulturowym, ze szczególnym naciskiem podkreślając wpływ włoskich kompozytorów XVII i XVIII wieku, w tym A. Vivaldiego oraz L. Boccheriniego, na rozwój techniki wiolonczelowej. Zresztą kompozycje właśnie tych twórców stały się późniejszą inspiracją dla G. Sollimy.

Rozdział II pracy w całości poświęcony jest G. Sollimie. Jest on współczesnym spadkobiercą kompozytorów dawnych epok, którzy byli jednocześnie twórcami i wirtuozami i jako pierwsi prezentowali publiczności swoje utwory. Autorka szczegółowo przedstawia artystę jako kompozytora poszukującego własnego języka muzycznego, a co za tym idzie także nowych środków techniki wiolonczelowej. Jego styl kompozytorski określany jest jako postminimalistyczny, a muzyka wykorzystuje motywy Dalekiego Wschodu i Afryki, a także nawiązuje do muzyki jazzowej. Pomimo, że G. Sollima jako kompozytor nie stroni od klasycznych form, a utwory jego są w większości tonalne, opatrzone tradycyjnym metrum, to jednak jako wirtuoz wiolonczeli dokonuje licznych eksperymentów. Dotyczą one nie tylko stosowania nowatorskich środków techniki wiolonczelowej, w tym m. in. nowych, bardzo trudnych chwytów w pozycji kciukowej, czy różnego typu pizzicata w prawej i lewej ręce, ale także powrotu do dawnych praktyk wykonawczych, czego dowodem może być choćby granie na stojąco, bez nóżki, czy stosowanie swobodnej improwizacji oraz skordatury, a także budowaniem nowych instrumentów z różnych materiałów, na potrzebę wykonania swoich kompozycji.

Rozdział III jest bardzo rozbudowany i poświęcony w całości szczegółowemu opisowi materiału muzycznego oraz problemów technicznych zawartych w utworach prezentowanych przez Kandydatkę na płycie CD w ramach jej dzieła artystycznego. Informacje podane przez Doktorantkę świadczą o Jej rozległej wiedzy teoretycznej i praktycznej, pozwalającej wykonywać wszystkie utwory świadomie, z pełnym zrozumieniem zawartych w nich treści muzycznych.

W zakończeniu Autorka napisała: "Niniejsza praca miała uzasadnić tezę, iż twórczość wiolonczelowa Giovanniego Sollimy jest zarówno nowatorska z punktu widzenia techniki gry, jak i pełna inspiracji". Uważam, że z tego zadania Doktorantka wywiązała się w pełni.

Do opisu dołączona została bardzo bogata, imponująca bibliografia. Ponadto, do przesłanych mi materiałów dołączono tekst nutowy następujących kompozycji G. Sollimy: "*When We Were Trees*", "*Alone*", "*Lamentato*" (w dwóch wersjach), "*Terra aria*" oraz "*Violoncelles, vibrez!*".

Należy stwierdzić, że praca doktorska Pani mgr Agnieszki Brojek stanowi pozycję nie tylko bardzo ciekawą, ale moim zdaniem również niekonwencjonalną w odniesieniu do stanu badań nad współczesną twórczością wiolonczelową i obecnie panującymi trendami wykonawczymi na świecie. Dzieło muzyczne zostało profesjonalnie zarejestrowane na nośniku elektronicznym. Doktorantka wykazała się wszechstronnym warsztatem wykonawczym, osiągając wysoki poziom interpretacji muzycznej, zarówno w pozycjach solowych, jak i kameralnych.

Konkluzja

Podsumowując, należy stwierdzić, że praca doktorska Pani mgr Agnieszki Brojek pt. „*The Family tree. Nowatorstwo i inspiracje w twórczości wiolonczelowej Giovanniego Sollimy w kontekście dokonań wybranych kompozytorów włoskich Baroku i Klasycyzmu*”,

dzięki Jej sztuce wykonawczej na wysokim poziomie oraz wnikliwym badaniom, których wyniki zawarte zostały w opisie dzieła, rozwiązuje w sposób wyczerpujący przedstawioną w temacie problematykę. Jest to praca na wskroś nowatorska, w której Doktorantka przedstawiła zagadnienie nieznane i dotąd niezbadane w Polsce, przez co wnosi zupełnie nowe treści w badania nad współczesną wiolonczelą, wzbogacając przy tym fachową literaturę polską i światową.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorantka wykazała się wiedzą teoretyczną i umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art.13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. Pracę Pani mgr Agnieszki Brojek przyjmuję bez zastrzeżeń.

Agata Janucha